

Michaela Dostalová

Anna Stránská-Jeriová Eurytmie jako nové umění

Anna Stránská se narodila 1. července 1908 v Dolní Dobrouči v Orlických horách, položené mezi Moravou, Čechy a Slezskem. Její otec Jaroslav Stránský měl v této vesnici hostinec, kde byl také obchod, ve kterém bylo možné koupit všechno. Dům obklopený krásnou zahradou stál uprostřed vsi. Slepice, husy, dva koně a pes patřili k domácnosti.

Anna milovala obzvláště psa Cikána. Ráda si s ním lehávala pod jídelní stůl a radovala se, když ji museli hledat. I bílo se jí, když mu zavázala tlamu zástěrou a potom ho líbala. Když začala chodit do školy, zapřáhla Cikána do vozíčku a nechala se do školy táhnout. Zprvu neměla ke své učitelce dobrý vztah. Anna seděla v první řadě a často roztáhla paže, aby chránila ostatní děti před zlými poznámkami. Pomalu se vztah k učitelce proměňoval a Anna si směla dokonce brát svého miláčka Cikána do třídy. V lese často sama sbírala houby a měla při tom vždycky pocit, že je vedena a že nachází to správné.

Obzvláště milovala hudbu v kostele a náboženské slavnosti, při kterých směla ve světlých šatech procházet vesnicí a rozhazovat po cestě kvítky. Když nějaký host v restauraci jejích rodičů moc pil, tak ho brávala za ruku se slovy: „Teď ale jděte domů.“ Se svými třemi staršími sestrami si směly hrát podle libosti v zahradě, takže si mohla vytvořit vroucí vztah k přírodě. Její sestry měly velmi rozličné povahy, nejstarší byla založena nábožensky, druhá překypovala humorem a třetí měla vážnou povahu. Ta pracovala později jako lékařka v Lukas-Klinik v Arlesheimu poblíž Dornachu a Anna s ní stále udržovala styk.

Matka Marie Stránská pocházela ze zemědělského prostředí a měla také tři sourozence. Dva bratři byli lékaři. Bratr František byl svrchovaně váženým lékařem, a když ladnou nemohl stanovit diagnózu, vzal si život. Vdova po něm se přestěhovala do Litomyšle a vzala si jedenáctiletou Annu k sobě, aby tam mohla navštěvovat vyšší školu. Byla vnímavé a nadané dítě, které také rádo zpívalo a hrálo divadlo. Litomyšl, krásné české městečko, mělo pěkné divadlo, které Anka ráda navštěvovala.

Již tenkrát často trpěla žaludečními obtížemi a celý život bojovala se žaludečními vředy. Z tohoto důvodu jela k jednomu vzdálenému příbuznému do Prahy. Ten byl an- throposof a měl vedoucí postavení v jedné továrně na čokoládu. Chtěl Anku sám léčit, ale ona to nakonec odmítla, } æ jí dal adresu do Arlesheimu, na kliniku lty Wegmanové. Na cestě tam seděla ve vlaku ve stejném oddělení nějaká dáma se šestiletým synem. Daly se do hovoru a ukázalo se, že tato dáma, paní Dostálová, manželka režiséra Národního divadla v Praze, jede také do Arlesheimu, a to iln Sonnenhofu, do domova pro postižené děti. Když přijeli do Arlesheimu, byla ochotna Annu, která mluvila málo nemecky, představit doktorce dr. Wegmanové. Nejdříve ji léčila dr. Knauerová, jejíž terapie jí zprvu nepomohla. Jed- noho dne navštívila Anka představení eurytmie v Truhlu ně. Seděla v první řadě a byla tím, co viděla, unesena, i následujícího dne o tom dr. Knauerové vyprávěla a ta jí okamžitě předepsala léčebnou eurytmii. Účinek byl překvapující.

Po delším pobytu jela domů přes Stuttgart, kde navštívili waldorfskou školu. Vzniklo v ní přání založit školu tohoto druhu také v Praze. O rok později ukončila pedagogickou školu s učitelským diplomem. Potom vyučovali žáky základní školy ve svém rodišti. Jednou se jí zeptal známý učitel z Prahy, zda by mohla po tři měsíce vyučovat

jeho děti, protože chtěl odjet do Spojených států. Anna mu vyhověla a navštěvovala v té době v Praze kurz eurytmie.

Tam poznala Miladu Topičovou, předsedkyni Anthroposofické společnosti, která v jejím životě sehrála významnou úlohu. Když Milada Topičová pozorovala Annu, s jakým nadšením a nadáním se věnuje eurytmii, nabídla jí stipendium pro eurytmické vzdělání v Dornachu. To se uskutečnilo v roce 1928 - Anna odjela do Dornachu, aby tam studovala eurytmii. Byla přešťastná, když procházela kolem rozestavěného druhého Goetheana, a dokonce si našla pokoj v jeho blízkosti. Brzy zjistila, že jí nestačí peníze, ale objevila možnost zdarma se stravovat jako obsluha v kantýně u Goetheana.

Její vzdělávání dobře pokračovalo. Po roce přijela Milada Topičová do Dornachu a zmínila se, že by Anna měla po svém návratu budovat v Praze eurytmii. Aby byla Anna co nej důkladněji připravena na svou úlohu, převzala hned paní de Jaagerová kurz hláskové eurytmie a Willi Kux s Elenou Zuccoliovou kurz tónové eurytmie. V této době si Anka také zpracovala údaje k eurytmii pro českou řeč u Emicy Mohr-Senftové, která je obdržela od Rudolfa Steinera. Tři měsíce před ukončením jejího vzdělávání už na ni naléhala Martha Brons-Morelliová, která v Praze dávala kurzy eurytmie a potřebovala přesídlit do Stuttgartu, aby přijela do Prahy co možná nejdříve a pokračovala v její práci, tj. připravovala představení a demonstrace v češtině.

Právě tím začala Annina eurytmická činnost v Praze. Dopoledne pracovala na sobě v tónové eurytmii, odpoledne vedla kurzy pro dospělé a děti. Po úspěšných představeních, která byla navštívena početným publikem, vedla také letní kurzy v Brně. Její práce takto pokračovala do roku 1933. Do roku 1939 trávila každé prázdniny v Dornachu, kde mohla pod vedením Marie Sawitchové eurytmicky spolupracovat na jevišti Goetheana.

V Praze žila sama ve svém bytě a byla šťastná, že se může věnovat jak eurytmii, tak také studiu anthroposofie. Když . dcera Milady Topičové odstěhovala z Prahy ke svému

muži do Norska, zintenzívnil se vztah Anny k její matce. Ta měla čilé styky s mnoha umělci v Československu i za hrani- cemi. Milada Topičová vedla vydavatelství a umělecký salon, ve kterém se konaly pravidelné výstavy. Sama také vydávala knihy Rudolfa Steinera v českém jazyce.

Po této vnitřně naplněné a šťastné době navštívili v roce 1940 dům Anthroposofické společnosti ve Veleslavínově ulici i tři muži z gestapa v civilu. V přízemí byl sál s klaví- rem ve kterém probíhaly kurzy eurytmie. Vedle něho byly místnosti, kde se četlo. Muži vstoupili do sálu a kladli Ance otázky, které pravdivě zodpověděla. Naštěstí toho dne ráno uložila Anka domácím, aby do vedlejších prostorů sálu ukryli šaty a další věci, takže nic zvláštního nenašli; ale sál upečetili. V této době přišla policie také do bytu Milady l upičové, kde bylo uskladněno velké množství knih. Anka otevřela policii s tím, že paní Topičová odjela ráno v sedm hodin do nakladatelství. Nato policie opustila byt a odjela i Miladou Topičovou. Tak bylo možné knihy včas ukryt do jiného soukromého domu. Anka mohla také ještě vyí[: umět Miladu Topičovou, takže ta se mohla na návštěvu policie připravit. Knihkupectví bylo zabaveno, nakladatelův! však existovalo dále. Tehdy vznikla pohádková knížka Anny Stránské s pohyblivými obrázky *Pohádka z domečku na kopečku. Kouzelná noc*. Po dvou letech byla zkonfiskovánu i tato kniha.

V této době poznala Anna svého budoucího muže, sochaře a básníka Bohumila Jerieho. Docházel do kruhů, ve kterých se v soukromí tajně pěstovala anthroposofie a eurytmie. V roce 1945 se za něj Anka provdala a brzy se jim

narodili dva synové - Marek a David. Tak Ance nastaly domácí povinnosti. Dokud byly děti malé, vedla hodiny

dětské eurytmie ve svém střešovickém domě. Byl to krásný dům se zahradou, který byl plný tajemných zákoutí a dřevěných uměleckých děl z ruky jejího muže Bohumila. Její synovec Ivan Štraus, později vynikající houslista a obdivovatel paní Jeriové jako eurytmistky, která to uměla výborně s dětmi, vzpomíná, že děti jí říkaly

„teta Anči, která tančí“ nebo také „Fujařička“, protože k eurytmii hrála na flétnu. Stvořila pro ně již zmíněnou dětskou knížku s pohyblivými obrázky o Ivánkovi, který zažil dobrodružství se skřítkem v podzemní sluji a také se seznámil s Měsícem, jehož se skřítkové nesmírně báli, neboť by je začaroval, kdyby v noci za úplňku nebyli na svém místě v podzemí a nevěnovali se své práci. Když Měsíc odnášel Ivánka zpátky do jeho kouzelného domečku, oslovil jej Ivánek roztomilým způsobem: „Vaše kulatosti“.

Ivan Štraus také vypráví, jak ve střešovickém kouzelném domečku žili skřítkové a víly; někteří se mračili, někteří smáli, někteří se potutelně šklebili, jak je strejda Bohumil vytvořil. *„Byla to nádhera. Teta Jeriová si třeba vymyslela, abych dostal takovou kulatou krásně vyřezávanou dózu, vyřezal ji samozřejmě také strejda. Navrchu bylo stylizované zvířátko, jakoby pes. Jmenoval se Vrtichvost a měl tu zvláštnost, že když jsem byl hodný, tak ‚sekal‘ bonbony. To bylo něco: otevřít dózu a buď tam nějaké bonbony byly, nebo nebyly -jako ohodnocení chování nás dětí.“*

Druhá knížka, kterou Anna Stránská napsala pro děti, se jmenuje *Obr Dobráček*. Vyšla až po válce, s krásnými obrázky. Pojednává o chlapci, který se vydal do světa a zažil tam různá, i strašidelná dobrodružství a nakonec dospěl k tomu, že nejkrásnější jsou léta dětství s maminkou.

Ivan Štraus také rád vzpomíná na eurytmii se svou tetou, na krásný gotický šálek ve Staroměstské radnici který pak na konci války vyhořel. O hodinách eurytmie říká: *„Obdivuhodně zvládala děti, které přišly rozlitané ze všech koutů*

Prahy. Řekla: Teď v zimě všechny rostlinky spí - a všechny děti zmlkly a zvědavě poslouchaly, co bude dál. A najednou vyrašil jeden lístek a druhý a další, až se všechny lístky probudily, a tak pokračovalo cvičení.“

V roce 1953 bylo rodině Jeriových odňato právo bydlet ve vlastním domě ve Východní ulici ve Střešovicích. Nabídka k nastěhování do malinkého bytu v Krásné Lípě byla tak zničující, že rodina požádala o lhůtu šesti týdnů, aby si našla něco lepšího. S pomocí známých našla dům ve vesnici Raspenava u Liberce. Tento dům byl obrovský, jen obtížně se dal vytopit, i když se topilo v paterých kamnech. Škola byla vzdálená 3 kilometry a děti tam často chodily pěšky, Ian Jerie dojížděl do Liberce, kde pracoval jako chemik.

Z finančních důvodů Anna přijala místo v hudební škole a prosadila si tam hodiny eurytmie. Tyto hodiny velmi i áda navštěvovala i ředitelka školy. Jednoho dne však neohlášené přišli pánové z ministerstva v Praze, aby se na věc podívali. Byli překvapeni, jak dobře děti spolupracovaly, i vyučování velmi chválili. Nato dostala ředitelka nápad, že by Anna měla o prázdninách vyučovat tomuto oboru všechny učitele a na konci jim vystavit diplom. Tomu se velmi zpěchovala, načež byla za trest propuštěna. Našla pak ale místo jako třídní učitelka na národní škole. Později vyučovala také v mateřské škole a po odchodu do důchodu v učňovském středisku ve Frýdlantu.

Stále znovu za ní přicházeli anthroposofové, aby pod jejím vedením pracovali s eurytmii. Jejím pravidelným žákem byl například Vladimír Nejedlo, později zakladatel waldorfské školy v Příbrami, nebo také dr. Julius Kroczeck.

I tyto hodiny byly pro ni svátkem.

Johanna Rothová líčí její zjev takto: „... její oči zářily v obličejích jakoby vytesaném z mramoru, jemně učeněná pobava vyzařovala okouzující čistotu. S velkým nadšením tlumočila lidem, kteří ji navštěvovali, také z ciziny, údaje pro

českou hláskovou eurytmii. Její pohyby byly jasné, půvabné a naplnené přísností, ve které mohla být eurytmie bezprostředně prožívána jako umění mysterijního původu.“